

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI VOJENSKÉHO ZPRAVODAJSTVÍ ZA ROK 2016

MINISTERSTVO OBRANY
Vojenské zpravodajství
2017

ÚVODNÍ SLOVO ŘEDITELE

Vážení čtenáři,

již tradičně Vám předkládám Výroční zprávu Vojenského zpravodajství, která má za cíl informovat veřejnost o zjištěních Vojenského zpravodajství za uplynulý rok a zvýšit obecné povědomí o činnosti této zpravodajské služby. Informace uvedené ve výroční zprávě vychází ze zpravodajských poznatků shromážděných Vojenským zpravodajstvím v rámci svých zákonem zadáných úkolů. Přestože zpráva nemůže, s ohledem na zákonná omezení, poskytovat vyčerpávající přehled, uvádí souhrnné informace a hodnotí vývoj ve vybraných oblastech zájmu.

Stejně jako v předcházejícím roce musím i nyní konstatovat, že uplynulý rok nebyl pro bezpečnostní složky jednoduchý a jen potvrdil trend zhoršující se bezpečnostní situace ve světě. Konflikty již neprobíhají pouze na státní úrovni, ale stále častěji do nich vstupují nestátní aktéři. Dochází k provázanosti jednotlivých druhů hrozeb a stále více se stírá rozdíl mezi vojenskými a nevojenskými hrozbami. Také přibývá teroristických útoků primitivními způsoby, které jsou v počáteční fázi těžko odhalitelné a navíc se tak děje v zemích, které nám nejsou vzdálené.

Současná globalizace umožňuje lidem sledovat světové dění v podstatě v přímém přenosu. Důležitou roli hrají v tomto ohledu nová média, která sice na jednu stranu zrychlují mediální komunikaci, na straně druhé jsou však nástrojem pro šíření obav a dezinformací. Žijeme ve světě, kde se zvyšuje závislost společnosti na kybernetickém prostoru a současně s tím roste i její zranitelnost. V této souvislosti bude Vojenské zpravodajství pokračovat v plnění úkolu vlády při budování schopností kybernetické obrany České republiky na strategické úrovni.

Dovolte mi také touto cestou poděkovat všem příslušníkům Vojenského zpravodajství za jejich nasazení a vytrvalost při plnění svěřených úkolů. Naše práce je specifická a klade na všechny vysoké nároky jak v pracovním, tak i osobním životě.

Závěrem chci říci, že bez ohledu na utajenou formu činnosti, kdy se výsledky naší práce nedostanou k široké veřejnosti, je Vojenské zpravodajství institucí demokratického státu a slouží k zajištění bezpečnosti všech občanů České republiky.

Ředitel Vojenského zpravodajství
plukovník gšt. Ing. Jan BEROUN

OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO ŘEDITELE.....	1
OBSAH	2
ZÁKLADNÍ INFORMACE	3
VÝSLEDKY ČINNOSTI	5
Krizové regiony	5
Záměry a činnosti namířené proti zabezpečování obrany České republiky	14
KONTROLA ČINNOSTI VOJENSKÉHO ZPRAVODAJSTVÍ	18

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Vojenské zpravodajství je jednotná ozbrojená zpravodajská služba České republiky integrující rozvědnou i kontrarozvědnou činnost, která získává, shromažďuje a vyhodnocuje zpravodajské informace, které jsou zásadní pro zajištění obrany České republiky.

Postavení, působnost, spolupráce a kontrola Vojenského zpravodajství je upravena zákonem č. 153/1994 Sb., *o zpravodajských službách České republiky*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 289/2005 Sb., *o Vojenském zpravodajství*, ve znění pozdějších předpisů upravuje povinnosti a oprávnění příslušníků VZ, používání specifických prostředků získávání informací, využívání osob jednajících v jeho prospěch, vedení evidencí a kontrolu jeho činnosti.

Vnitřní organizaci a činnost vymezuje *Statut Vojenského zpravodajství*, který schválila vláda České republiky.

Úkoly Vojenskému zpravodajství v rámci jeho působnosti ukládá vláda České republiky a současně odpovídá za jeho činnost. S vědomím vlády České republiky je oprávněn ukládat úkoly Vojenskému zpravodajství také prezident České republiky.

Primárním úkolem Vojenského zpravodajství je zabezpečování informační podpory ústavních činitelů, kteří odpovídají za obranu a bezpečnost České republiky. Mimo to poskytuje informační podporu představitelům Armády České republiky a zpravodajskou podporu a kontrarozvědnou ochranu jednotek AČR v zahraničních misích. V průběhu loňského roku Vojenské zpravodajství předalo na 1 800 informačních výstupů, které byly určeny zejména předsedovi a členům vlády, prezidentu republiky, nejvyšším představitelům Ministerstva obrany a Armády ČR a dále zpravodajským orgánům NATO a EU a partnerům v rámci bilaterální spolupráce. Souhrn veškeré zpravodajské činnosti Vojenského zpravodajství za uplynulý rok je obsažen ve Zprávě o činnosti Vojenského zpravodajství za rok 2016. Tato Zpráva byla zpracována ve stupni utajení Tajné a v souladu s § 8 odst. 1 zákona č. 153/1994 Sb. byla předložena prezidentu republiky a vládě ČR.

Na základě Akčního plánu k Národní strategii kybernetické bezpečnosti České republiky na období let 2015 až 2020, který schválila vláda svým usnesením č. 382 ze dne 25. května 2015, začalo Vojenské zpravodajství plnit úkoly v oblasti kybernetické obrany. To mimo jiné obnášelo novelizaci zákona o Vojenském zpravodajství, kde by byla legislativně ukotvena působnost zajišťování obrany ČR, výstavbu Národního centra kybernetických sil, nábor personálu nebo rozvoj schopností. Příslušníci VZ se také účastnili cvičení, která prověřila schopnosti Vojenského zpravodajství v kybernetické oblasti.

S ohledem na členství České republiky v Organizaci Severoatlantické smlouvy (North Atlantic Treaty Organisation – NATO) a Evropské unii (European Union – EU) plní Vojenské zpravodajství i úkoly vyplývající ze závazků vůči těmto organizacím.

Při plnění zadaných úkolů je důležitá spolupráce s ostatními bezpečnostními složkami a sdílení informací. Vojenské zpravodajství spolupracovalo na národní úrovni se zpravodajskými službami České republiky a dalšími orgány státní správy. Spolupráce probíhala především formou pravidelné, ale i ad-hoc výměny zpravodajských informací a formou expertních jednání.

Zahraniční spolupráce probíhala na multilaterální úrovni v rámci struktur NATO a EU a bilaterální úrovni se zpravodajskými službami jiných států, které byly v souladu s § 10 zákona č. 153/1994 Sb. schváleny vládou ČR.

VÝSLEDKY ČINNOSTI

Česká republika se v i minulém roce nacházela na okraji geopolitických zájmů velmocí a nestátních aktérů, které určovaly bezpečnostní prostředí ve světě. V roce 2016 probíhaly více než dvě desítky ozbrojených konfliktů různé intenzity, ve kterých uplatňovaly své zájmy otevřeně nebo skrytě, jak globální, tak regionální mocnosti. Kromě tradičních dimenzí provedení války, jako jsou země, moře a oceány, vzdušný a kosmický prostor nad nimi, se boj rozšířil i do kybernetického prostoru. Elektronické propojení světa čím dál víc ovlivňuje bezpečnost a integritu států, i běžný život jejich obyvatel. Je logické, že všechny tyto dimenze jsou využívány i pro dosažení vojenských cílů.

Pro země velikosti ČR se stále více stávají strategickou komoditou informace, které jim umožňují s předstihem reagovat na situace, do kterých mohou být vtaženy proti své vůli v důsledku tzv. hybridního působení silnějších aktérů. Žádný ozbrojený konflikt v minulosti nebyl pouze konvenčního charakteru, ať už se jednalo o světovou válku, regionální konflikt, nebo válku občanskou. Vždy se jednalo o snahu nepřátelených stran využít kombinaci politických, diplomatických, ekonomických, finančních, psychologických, vojenských, zpravodajských a propagandistických prostředků k dosažení svých cílů.

Kromě sledování vojenského vývoje v krizových oblastech, který má reálný, či potenciální dopad na bezpečnost ČR, Vojenské zpravodajství monitorovalo tendence v oblasti terorismu, kybernetických hrozeb, proliferace zbraní hromadného ničení, konvenčních zbraní a materiálů dvojího užití, působení zpravodajských služeb cizích mocí, extremismu a hospodaření při zabezpečování obrany.

KRIZOVÉ REGIONY

REGION BLÍZKÉHO A STŘEDNÍHO VÝCHODU

Nejsložitějším vývojem v regionu procházela **Sýrie**, kde se střetávaly zájmy velmocí a regionálních aktérů o vliv na budoucí podobu a směřování země. Dosavadní politická jednání za účasti zahraničních představitelů nepřinesla žádné podstatné pozitivní výsledky a najít řešení, které by bylo akceptovatelné pro všechny soupeřící strany, bude velmi obtížné i do budoucna. V průběhu roku 2016 syrská armáda s podporou Ruska a Íránu dosáhla několika významných vojenských úspěchů. Složitou situaci v Sýrii zkomplikovalo obsazení příhraničního pásma na severu země silami proturecky orientované části syrské opozice. Za daného stavu tak byly v boji s Da'esh nejefektivnější jednotky Syrských demokratických sil (SDF), tvořené z větší části kurdskými milicemi. Bojovníci SDF s podporou mezinárodní koalice vedené USA dosáhli několika vojenských úspěchů a přiblížili se až k centru Da'esh v Sýrii –

městu Rakká. Ke konci roku 2016 tak Da'esh ztratil téměř 30 % z původně drženého území v Sýrii. Nicméně ani předpokládaná vojenská porážka Da'esh nebude znamenat konec krize v zemi. Bohužel ani v roce 2016 nenastaly v zemi příznivé podmínky pro návrat významnějšího počtu uprchlíků z okolních zemí, či Evropy zpět do vlasti.

Radikální islamistické hnutí Da'esh rovněž zásadně ovlivňovalo bezpečnostní prostředí v Iráku. Vzhledem k aktivní podpoře mezinárodní koalice se v roce 2016 podařilo zatlačit hnutí do defenzívy a osvobodit většinu iráckého území z držení islámských radikálů. Za vojenskými zisky zaostávaly kroky ve vnitropolitické oblasti. Centrální irácké vládě v čele s premiérem

Hajdarem Abádím se nepodařilo prosadit důležité reformní zákony, které by zlepšily postavení sunnitské menšiny a zásadně přispěly k vytvoření příhodných podmínek pro budoucí soužití rozmanité irácké společnosti. Výrazný podíl na vojenském úspěchu měl jednotný postup různorodých iráckých etnických i náboženských skupin. Irácké ozbrojené

síly v uplynulém roce navíc úspěšně konsolidovaly své schopnosti. V pokračujícím boji proti Da'esh získávaly potřebné sebevědomí a postupně zlepšovaly svou bojeschopnost.

Egypt si v roce 2016 zachoval pozici relativně stabilní země v regionu Blízkého a Středního východu a severní Afriky. Zatímco bezpečnostní situace v kontinentální části byla poměrně klidná, sever Sinajského poloostrova byl oblastí intenzivních střetů egyptské armády s uskupením Provincie Sinaj (odnož Da'esh). V důsledku dlouhodobě zhoršené bezpečnosti na Sinaji omezila svou činnost pozorovatelská mise MFO¹, v jejímž rámci působil kontingent AČR. Egyptské armádě se sice nepodařilo islámské radikály eliminovat, nicméně úspěšně bránila rozšíření jejich sféry vlivu. Tento trend se s největší pravděpodobností nezmění ani v následujícím roce.

V blízkovýchodním regionu dále upevňoval svůj vliv **Írán** proti ambicím Saudské Arábie a jejích spojenců. Teherán na podporu syrských vládních sil nasadil vlastní ozbrojené jednotky a sponzoroval regionální šíitské milice. V Iráku se pak aktivně podílel na formování milic bojujících proti Da'esh. Odstrašující vojenské schopnosti Írán posiloval prostřednictvím svého

¹ Multinational Force & Observers

raketového programu, který by měl být protiváhou konvenční vojenské síle regionálních rivalů. Obranu území Írán posílí zavedením ruského protivzdušného systému S-300. Faktorem ovlivňujícím pozitivně mezinárodní bezpečnost byla pokračující implementace podmínek dohody uzavřené mezi Íránem na jedné straně a Evropskou unií se skupinou zemí P5+1² na straně druhé. Írán své závazky plynoucí z jaderné dohody dodržoval, což lze chápat jako významný úspěch v boji proti šíření jaderných zbraní. V uplynulém roce byla v íránské zahraniční politice zaznamenána spíše snaha o normalizaci vztahů s evropskými zeměmi než projevy nepřátelství.

Občanská válka v **Jemenu** se v roce 2016 dostala do patové situace. Arabská koalice vedená Saúdskou Arábií nedokázala při vojenských operacích v zemi využít své materiální a technologické převahy. Naopak šíitští Húthijové si udrželi klíčové pozice a tím kontrolu nad nejhustěji obydlenými částmi země. V průběhu roku začal jemenský konflikt ohrožovat také námořní dopravu u strategicky důležité úžiny Báb al-Mandab, když húthijští povstalci ostřelovali plavidla plující podél rudomořského pobřeží. Chaosu v Jemenu zároveň využívali radikálové z AQAP³ a Da'esh k dalšímu posilování svého postavení na jihu Arabského poloostrova. Nestabilní bezpečnostní situace v Jemenu neměla sice přímý vliv na bezpečnost České republiky, avšak 80 % tamních obyvatel postižených humanitární krizí může bez mezinárodní pomoci představovat významný rekrutační potenciál pro mezinárodní terorismus.

Na **palestinských územích** počátkem roku 2016 doznívala vlna násilností podněcovaná převážně mladými Palestinci. I přesto, že izraelské bezpečnostní složky udržely situaci pod kontrolou, pokračující osadnická politika Izraele vyvolávala mezi Palestinci značné napětí. Dlouhodobý vnitropalestinský spor opět znemožnil vytvořit jednotnou palestinskou vládu, ve které by společně zasedli ministři z hnutí Hamás a Fatah. I proto řešení izraelsko-palestinského konfliktu ustrnulo na mrtvém bodě a neoživilo ho ani mezinárodní úsilí. Tento stav bude pravděpodobně přetrvávat i v následujícím roce. Zásadní změna výchozích podmínek, které by vedly k realizaci dvoustátního uspořádání, bude velmi málo pravděpodobná.

REGION AFGHÁNISTÁN – PÁKISTÁN

Protivládní hnutí Tálibán upevnilo vliv⁴ nad třetinou území **Afghánistánu**. Ačkoliv se Tálibán potýkal s vnitřními problémy (včetně nahrazení nejvyššího velitele Achtera Mansúra zabitého v květnu 2016 Hajbatulláhem Achundzádou), aktivity a bojeschopnost hnutí

² P5+1 – státy Rady bezpečnosti OSN (USA, Čína, Rusko, Velká Británie, Francie) a Německo

³ Al-Káida na Arabském poloostrově

⁴ Buď pod kontrolou Tálibánu, či zde Tálibán dlouhodobě uplatňuje vyšší míru vlivu než afghánské bezpečnostní složky.

nebyly omezeny. Afghánistán zároveň zůstal zájmovou oblastí pro skupiny napojené na mezinárodní terorismus, především al-Káidu a Da'esh.

V rámci usmiřovacích jednání s Tálibánem, která zůstávají zásadním předpokladem pro zlepšení bezpečnostní situace v zemi, nebyl ani přes mnohé iniciativy zaznamenán pokrok. Za dílčí úspěch považuje afghánská vláda uzavření mírové dohody s opozičním militantním hnutím Hizbí Islámí Gulbuddín (HIG). V následujícím období tak bude HIG významnou politickou silou v zemi, která však podle hodnocení VZ spíše přispěje ke zvýšení mezietnického napětí než k pozitivnímu vývoji bezpečnostní situace.

Vzhledem k vysokým ztrátám, pokračující korupci a nekompetentnosti velení se zhoršovala morálka v řadách afghánských bezpečnostních sil (ANDSF)⁵. Rozvoj jejich schopností a kapacit nedosáhl takové úrovně, která by umožnila zlepšení bezpečnostního prostředí. Pouze výrazně vyšší bojové nasazení stěžejních složek ANDSF – speciálních sil a částečně afghánského letectva – a především koaliční letecká i pozemní bojová podpora přispěly k tomu, že se v roce 2016 Tálibánu nepodařilo dosáhnout výraznějších úspěchů. I po letech působení mezinárodní koalice zůstává Afghánistán nadále nestabilní zemí s rizikem

kolapsu státních struktur. Potenciální zhroucení Afghánistánu by nepochybně vedlo k destabilizaci celého regionu a k obnovení základů mezinárodního terorismu. Aby nedošlo k naplnění tohoto scénáře, je potřebné mj. i nadále podporovat budování vojenských schopností vládních sil.

Vztahy mezi Pákistánem a Afghánistánem jsou dlouhodobě nestabilní a v průběhu roku došlo k jejich dalšímu zhoršení. Primárním důvodem byla podpora a poskytování útočišť Tálibánu ze strany Pákistánu a časté přeshraniční přestřelky mezi jednotkami obou armád. Citlivým a dlouhodobě nevyřešeným problémem zůstaly spory ohledně afghánských uprchlíků žijících na území Pákistánu, přičemž podmínky pro jejich návrat zpět do Afghánistánu jsou

⁵ ANDSF – Afghan National Defence and Security Forces

Pákistánem využívány při vyjednáváních mezi oběma zeměmi a také na vyšší mezinárodní úrovni.

Bezpečnostní situace v **Pákistánu** se v roce 2016 na většině území relativně stabilizovala. Pákistánské ozbrojené síly úspěšně pokročily v potírání vybraných militantních sítí (zejména v oblasti města Karáčí), avšak nepodařilo se je zcela eliminovat. Zejména provincie Balúčistán, některé části provincie Chajbar Paštunchwá a Federálně spravovaných kmenových území (FATA)⁶ zůstaly oblastmi, kde docházelo ke zvýšenému počtu především sektářsky orientovaných útoků ze strany uskupení Džamaát-ul-Ahrar a nově také hnutí Da'esh.

V důsledku nepříznivé sociální a náboženské situace v indické části Kašmíru, kterou místní správa dlouhodobě neřešila a rovněž ji podněcoval Pákistán, se ve druhé polovině roku výrazně zhoršily pákistánské vztahy s Indií. Vzájemné přeshraniční střety vyvrcholily teroristickým útokem na základnu indických ozbrojených sil (OS) v Uri, na který Indie razantně odpověděla. Ačkoliv jsou přímé ozbrojené konflikty většího rozsahu vysoce nepravděpodobné, pokračující napětí mezi oběma zeměmi ohrožuje regionální stabilitu. Vzhledem k faktu, že obě země rozvíjejí své vojenské jaderné programy, představují tak v případě eskalace napětí hrozbu, která by se týkala, byť i nepřímo, České republiky.

REGION STÁTŮ BÝVALÉHO SOVĚTSKÉHO SVAZU

Ruská federace (RF) pracovala i v minulém roce intenzívně a v globálním měřítku na znovuzískání pozice respektované velmoci s využitím politických, ekonomických, diplomatických, informačních a vojenských prostředků. Vojenské zpravodajství se zaměřilo především na hodnocení vojenských schopností RF, které patří mezi klíčové k dosahování strategických cílů země. V této oblasti se Ruská federace zaměřila primárně na upevnění odstrašující role svých jaderných a vzdušně-kosmických sil a na zdokonalení tzv. projekce síly⁷ s využitím ruského technologického pokroku. Kromě posilování expedičních schopností, které ruské ozbrojené síly prokázaly v případě krizí na Ukrajině a v Sýrii, dále budovalo Rusko kapacity pro boj v kyberprostoru, v oblasti hypersonických zbraní s přesným navedením na cíl a ve schopnostech zamezení přístupu protivníka do vzdušného prostoru zájmové oblasti.

Mezi priority patřila i v roce 2016 modernizace OS. Obranné výdaje se nadále zvyšovaly, a to i přes nepříznivý vývoj makroekonomických dat. Ruský vojenskoprůmyslový komplex (VPK) byl schopen dodávat významné množství vojenského materiálu jak pro potřeby domácích OS, tak i na export, který v roce 2016 dosahoval výše přibližně 15 mld. USD⁸.

⁶ Federally Administered Tribal Areas

⁷ Schopnost zasadit významnou sílu pozemních a vzdušných sil v krátké době na delší vzdálenost

⁸ USA vyvezly v roce 2016 zbraňové systémy v hodnotě 43,6 mld. USD a Čína v hodnotě přibližně 3,6 mld. USD.

V oblasti konvenčních sil pokračovalo zvyšování operačních schopností vojenských uskupení předurčených pro obranu na západním a jihozápadním strategickém směru. Významnou součástí reorganizace OS byla výstavba nové vojenské infrastruktury zahájená v lednu 2016, která byla spojena s částečnou redislokací vybraných jednotek z centrální oblasti Ruska do blízkosti hranic s Ukrajinou. Na severním a arktickém strategickém směru RF dokončovala výstavbu vojenských základen započatou již v roce 2015. V rámci obrany země RF dlouhodobě udržuje dostatečné množství jednotek na hranicích s Běloruskem, s pobaltskými zeměmi a v blízkostech hranic s Finskem. V Kaliningradské oblasti Rusko postupně nahrazovalo zastaralé systémy protivzdušné obrany.

Komplexní velitelско-štábní cvičení „Kavkaz 2016“ v závěru výcvikového roku 2016

potvrdilo neměnný trend v operační a bojové přípravě zaznamenaný v posledních letech. Do jednotlivých aktivit, probíhajících každoročně na jednom strategickém směru, byly postupně zapojovány jednotky z různých vojenských okruhů s cílem zlepšení koordinace systémů velení a řízení (C2). Důraz byl kladen

také na procvičení činností pro případ vyhlášení mobilizace se zapojením civilních orgánů v rámci celonárodního systému obrany země.

Ruská federace pokračovala ve vojenské podpoře separatistických republik na Ukrajině. Na území Autonomní republiky Krym budovalo Rusko kontrolní body na hranici s Ukrajinou a rozmísťovalo nové prostředky protivzdušné obrany, aby tak potvrdilo svrchovanost RF nad Krymem.

Ruská federace pokračovala spolu s Íránem ve vojenské pomoci syrským ozbrojeným silám, kterým se podařilo ovládnout další dříve ztracená území. S cílem potvrdit své odhodlání a prezentovat možnosti námořnictva vyslalo Rusko k břehům Sýrie uskupení se svojí jedinou letadlovou lodí Admirál Kuzněcov a fregatou vyzbrojenou moderními řízenými střelami s plochou dráhou letu systému Kalibr.

Prioritou pro OS RF zůstane i nadále zejména zajištění obrany vlastního teritoria a plnění úkolů v oblastech tzv. blízkého zahraničí k prosazení zahraničně-politických cílů země.

Přímá vojenská konfrontace s jinými velmocemi není v současnosti v ruském zájmu. RF přesto věnuje velkou pozornost zvyšování svých vojenských schopností, což je domácímu obyvatelstvu i v zahraničí prezentováno jako součást opatření proti narůstající hrozbě ze strany NATO.

Bezpečnostní situace na **Ukrajíně** se ani v roce 2016 výrazně nezměnila. Ozbrojené střety mezi separatisty podporovanými Ruskou federací a ukrajinskými jednotkami měly převážně nízkou intenzitu, pouze sporadicky docházelo k nárůstu bojové činnosti. Jednání na mezinárodní úrovni v rámci normandského formátu⁹ nebo trilaterální kontaktní skupiny¹⁰ nepřinesla významné výsledky. Normandský formát využívalo Rusko k prezentaci svého neměnného konstruktivního postoje při vědomí, že naplnění Minských dohod není pro Ukrajinu vnitropoliticky průchodné. Za jediný posun v řadě uskutečněných jednání trilaterální kontaktní skupiny lze považovat dosažení dohody o odpoutání sil ve třech lokalitách na linii dotyku mezi Ukrajinou a tzv. Doněckou a Luhanskou lidovou republikou. Její nedodržování však znemožnilo rozšířit ji o další lokality a tato „zamrzlá“ operačně-taktická situace nepřátelených stran vyhovovala mimo jiné zájmům RF.

S cílem zvýšit schopnosti ukrajinských OS pokračovala jejich reforma za asistence mezinárodního společenství, které poskytovalo výcvik, finanční a materiální podporu i spolupráci při tvorbě koncepčních dokumentů. Přestože se ukrajinské OS díky mezinárodní pomoci nacházejí oproti minulosti v lepším stavu, úspěšnému rozvoji jejich operačních schopností nadále bránila řada negativních jevů.

Resort obrany byl i nadále podfinancován¹¹, což ovlivňovalo bojeschopnost ukrajinských ozbrojených sil. Proces modernizace a přezbrojení OS Ukrajiny byl založen na schopnostech domácího vojenskoprůmyslového komplexu, jehož situace je dlouhodobě kritická. Opět vedle nedostatečného financování k hlavním překážkám patřily zastaralé technologie, klientelismus a přerušená spolupráce s RF.

Konflikt v **Náhorním Karabachu** lze charakterizovat nárůstem počtu incidentů. Bylo zaznamenáno více koordinovaných útoků, častější nasazení tanků, dělostřelectva a bezpilotních letounů, vzrostl počet střetů mimo linii dotyku. Bojová činnost přiměla zainteresované strany k zahájení dalších jednání zaměřených na urovnání sporu mezi **Arménií a Ázerbájdžánem**. Výsledky jednání vedly pouze k dočasnému snížení počtu incidentů, v zásadních otázkách se Rusko, Arménie a Ázerbájdžán na řešení sporu nedohodly.

Pravděpodobnost další eskalace napětí zvyšují i vojenské dodávky jednotlivým stranám konfliktu, přestože Arménie i Ázerbájdžán již nyní překračují limity některých zbraňových systémů stanovené v rámci Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách v Evropě.

⁹ Německo, Francie, Rusko, Ukrajina

¹⁰ OBSE, Rusko, Ukrajina

¹¹ Výše alokovaných finančních prostředků pro resort Ministerstva obrany Ukrajiny dosáhla v roce 2016 úrovně 2,63% HDP (59,35 mld. UAH)

REGION BALKÁN

Bezpečnostní situaci **Bosny a Hercegoviny, Kosova a Makedonie** ohrožovaly převážně jejich vnitřní problémy. Přetrvávající mezietnické napětí se projevovalo vzájemnými konfrontacemi a nízkou úrovní spolupráce správních a represivních orgánů. Sociální a ekonomická nespokojenost obyvatelstva narůstala, což spolu s demografickým vývojem

vytvářelo příhodné prostředí pro šíření islámského extremismu za aktivní účasti třetích zemí podporujících např. wahhábismus¹².

V minulém roce byl zaznamenán úbytek osob cestujících do zemí regionu Blízkého a Středního východu za účelem zapojit se do bojů po boku radikálních islamistů. Celá řada se jich naopak vracela zpět do vlasti, zklamaná

poznanou realitou. Tyto osoby sice představovaly bezpečnostní riziko pro země západního Balkánu, avšak v menším měřítku, než tomu bylo např. ve Francii, Belgii či v Německu.

Navzdory mediační roli EU bylo v rámci kosovsko-srbského dialogu dosaženo malého pokroku. Implementace dohody o vzniku Asociace srbských municipalit v Kosovu, která je pro **Srbsko** zásadní, nebyla kosovskou vládou vůbec zahájena. Srbská reprezentace navíc považovala celý proces normalizace vztahů s Kosovem zprostředkovaný EU za stupňující se nátlak na uznání nezávislosti Kosova.

Ve vojenské oblasti Srbsko rozvíjelo spolupráci s Ruskem, a to vzájemnými návštěvami oficiálních delegací, expertními jednáními, účastí na vojenských cvičeních či uzavíráním nových smluv o vojensko-technické spolupráci. Společná vojenská cvičení nepřevýšila úroveň roku 2015.

Spory jednotlivých zemí západního Balkánu sice negativně ovlivňují vzájemnou úroveň spolupráce, avšak jejich eskalace do ozbrojených konfliktů není v jejich zájmu vzhledem k obdobným zahraničně-politickým cílům. Ačkoliv země Balkánu úspěšně bránily rozvoji

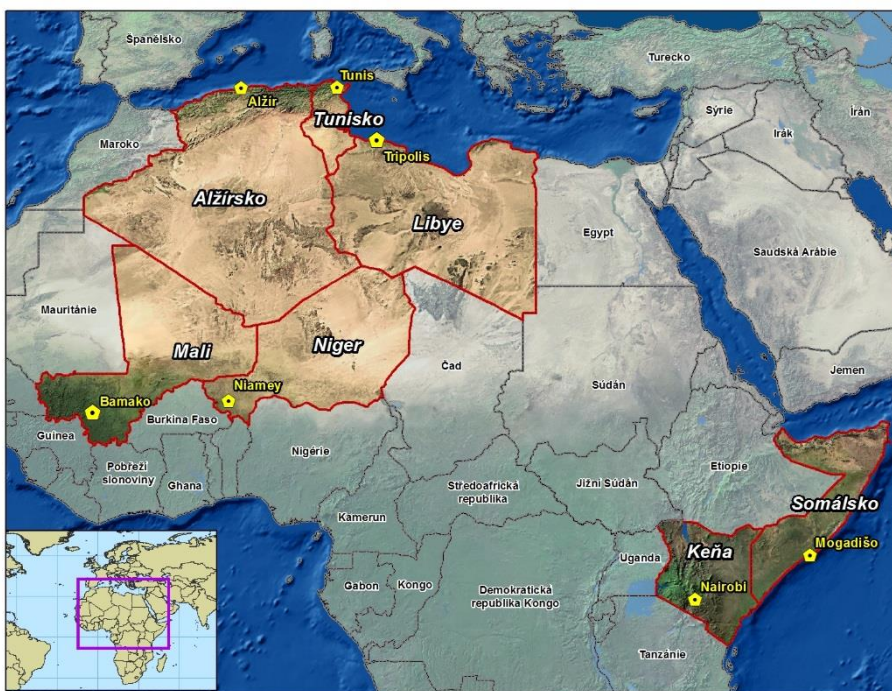
¹² Wahhábisté sami sebe vidí jako jediné nositele pravého nezkaženého islámu, přičemž vyznavači ostatních islámských škol jsou těmi radikálnějšími jedinci označováni za nevěřící

migrační krize dále do Evropy, nelze vzhledem k demografické struktuře podceňovat vnitřní radikalizační potenciál s vlivem na bezpečnost v dalších zemích Evropy.

REGION AFRIKA

Také v roce 2016 představovaly některé africké země zdroj hrozeb pro Evropu. Nestabilita jejich politických systémů spolu se špatnou ekonomickou a bezpečnostní situací utvářely příhodné podmínky pro etablování různých teroristických uskupení zejména v regionu severní Afriky. V souvislosti s pokračující migrační vlnou přervávala hrozba infiltrace teroristů mezi běžence s cílem rozšířit v Evropě své působení v rámci tzv. globálního džihádu.

Mírové dohody mezi vládou **Mali** a separatisty z června 2015 měly v uplynulém roce jen omezený dopad na bezpečnostní situaci v zemi. Četné střety milic v severních regionech znemožňovaly jejich plnou implementaci. Z přetrvávajícího mocenského vakua následně profitovaly zejména skupiny islámských radikálů, které dále upevňovaly svůj vliv v oblasti. Extremisté systematicky budovali komplexní systém vazeb na místní klanové předáky a pašerácké gangy, který jim umožnil ovlivňovat probíhající procesy a podkopávat snahy o stabilizaci země. V průběhu roku 2016 radikálové usilovali o konsolidaci své přítomnosti také v okolních zemích, zejména v Nigeru, přičemž využívali mezietnického napětí v oblasti a neschopnosti místních úřadů i bezpečnostních sil. Popsaný vývoj vedl k další destabilizaci bezpečnostního prostředí v širším regionu, což se v následujícím období odrazilo ve zvýšeném ohrožení zahraničních sil působících v Mali, včetně příslušníků AČR.

Bezpečnostní situaci v **Libyi** se v roce 2016 nepodařilo stabilizovat ani mezinárodně uznávané vládě národní dohody (GNA)¹³, jejíž vliv v průběhu roku postupně slábl. V hlavním

¹³ Government of National Accord

městě Tripolisu se to projevilo rostoucí intenzitou střetů mezi ozbrojenými milicemi. Na východě země vůdce tzv. Libyjské národní armády polní maršál Chalífa Haftar nadále usiloval o rozšíření svého vlivu. Právě Haftar byl zarytým odpůrcem jednání o ukončení vleklého mocenského rozkolu s GNA. I přes pokračující rozpad libyjských státních struktur se podařilo lokálním milicím z města Misuráta s podporou mezinárodních sil rozvrátit kontrolu tamní odnože hnutí Da'esh nad oblastí Syrty a výrazně tak oslabit jeho vliv v Libyi. Zbylí bojovníci hnutí však nadále aktivně působili v odlehlejších oblastech Libye, kde se spojovali se skupinami navázanými na al-Káidu v islámském Magrebu. Stoupenci al-Káidy dlouhodobě využívali libyjské území jako nástupní prostor pro útoky v okolních zemích.

Výše uvedené skutečnosti vzhledem ke společné hranici s Libyí představovaly výraznou bezpečnostní hrozbu také pro Tunisko a Alžírsko. Bezpečnostní složky obou zemí úspěšně pokračovaly v budování svých protiteroristických kapacit, což výrazně přispělo k úspěšnému zabránění několika teroristickým útokům na civilní cíle. Nicméně radikální islamistické skupiny budou v obou zemích nadále operovat a především v případě Tuniska bude hrozba dalších teroristických útoků významná.

Nestabilní somálské bezpečnostní prostředí v roce 2016 nadále negativně ovlivňovalo oblast **Afrického rohu**. Především pokračující mocenské rozpory mezi centrální vládou v Mogadišu a regionálními administrativami v kombinaci s klanovou rivalitou umožňovaly radikálnímu islamistickému hnutí aš-Šabáb posilovat vliv na tradiční klanové autority a lokální představitele. Radikálové z hnutí aš-Šabáb pokračovali v efektivních útocích proti somálským ozbrojeným složkám, jednotkám mezinárodní mise Africké unie, ale také proti hnutí Da'esh, které by se rádo etablovalo v oblasti Afrického rohu. Aktivita hnutí aš-Šabáb byly zaznamenány také na východě Keni. Aš-Šabáb se zde zaměřoval na útoky proti keňským ozbrojeným silám a také na ideologické působení na místní muslimskou populaci.

ZÁMĚRY A ČINNOSTI NAMÍŘENÉ PROTI ZABEZPEČOVÁNÍ OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY

TERORISMUS

Nadále se zvyšoval počet radikálních muslimů v Evropě podporovaných státními aktéry ze zemí Zálivu. Vzhledem k otevřenému schengenskému prostoru a nadnárodním vazbám radikálních muslimů napříč Evropou představuje tento stav ze střednědobého a dlouhodobého hlediska potenciální hrozbu i pro Českou republiku.

Vojenské zpravodajství v souvislosti se zabezpečením obrany na území ČR monitorovalo zejména trend nárůstu teroristických útoků proti příslušníkům bezpečnostních složek v západní Evropě. VZ hodnotí jako závažné opakovaně prováděné primitivní útoky (např. s použitím vozidel) proti civilním cílům, avšak z hlediska následků je daleko

nebezpečnější prokázaná schopnost teroristů provádět komplexní a stále náročnější typy útoků.

Organizace globálního džihádu i nadále využívaly kybernetický prostor především pro radikalizaci dříve umírněných muslimů. Intenzita propagandy hnutí Da'esh na internetu v souvislosti se ztrátami v Sýrii a Iráku v průběhu roku 2016 poklesla. Ze stejného důvodu se také zvýšil počet zahraničních bojovníků vracejících se do Evropy. Vliv na radikalizaci muslimů v Evropě má také vlna islamofobie, která se rozšířila během uprchlické krize v roce 2015. Na této vlně se nesou extremistické politické strany, které svými islamofobními prohlášeními legitimizují ideologii radikálních islamistů, kteří vždy poukazovali na to, že je evropská většinová společnost vždy diskriminovala. Nepřiměřená politická reakce některých států tak nepřímo může zvýšit počet zradikalizovaných muslimů v Evropě.

Bojovníci hnutí Da'esh a al-Káida, jakož i jejich odnoží, představovali primární ohrožení pro příslušníky ozbrojených sil České republiky působící v zahraničních misích v Mali, Iráku, Afghánistánu, na Sinaji, a pro příslušníky VZ i v dalších islámských zemích.

Vojenské zpravodajství v roce 2016 nezaznamenalo informace indikující hrozbu teroristického útoku proti chráněným zájmům spojeným se zabezpečením obrany na území České republiky. Zvýšené riziko obecně platí i nadále zejména pro příslušníky ozbrojených sil České republiky působící v některých muslimských zemích.

EXTREMISMUS

Vojenské zpravodajství nezaznamenalo v roce 2016 zvýšenou aktivitu jednotlivců a skupin s extremistickým zaměřením vůči resortu obrany. Týká se to obou částí spektra extremismu, tedy jak krajně pravicového (PEX), tak krajně levicového (LEX). VZ se v roce 2016 zaměřilo zejména na identifikaci příznivců PEX, kteří měli snahu stát se profesionálními vojáky AČR. Zároveň pokračovalo monitorování činnosti příslušníků resortu obrany inklinujících již v minulosti k hnutím, která prokazatelně směřovala k potlačování práv a svobod člověka, či k rasové nesnášenlivosti. V oblasti LEX nebyla zaznamenána aktivita představující bezpečnostní riziko pro obranu ČR.

Vojenské zpravodajství zaměřovalo svoji pozornost také na uskupení polovojenského charakteru. Členská základna militantních skupin deklarujících paralelu k bezpečnostním složkám státu byla roztříštěná a celkový počet aktivních členů, propagovaný jejich představiteli, neodpovídal skutečnému stavu. Také úroveň vojenských schopností byla na rozdílném stupni. Vojenské zpravodajství hodnotí, že nedojde-li k dostatečně silnému vnějšímu impulsu, jakým by mohl být např. skokový nárůst počtu imigrantů, nebudou polovojenské iniciativy představovat výraznější bezpečnostní riziko pro ČR.

PROLIFERACE ZBRANÍ HROMADNÉHO NIČENÍ, KONVENČNÍCH ZBRANÍ A MATERIÁLŮ DVOJÍHO UŽITÍ

Vojenské zpravodajství pokračovalo v získávání a analyzování informací o programech vývoje zbraní hromadného ničení (ZHN) a jejich nosičů u rizikových zemí Asie a Blízkého a Středního východu. Některé státy cíleně obcházely sankce uvalené OSN a EU za účelem získání komponent v oblasti jaderných a raketových technologií a nově i bezpilotních prostředků. Největší hrozbu rozsáhlého konfliktu za použití ZHN ve světě představovala Severní Korea, která se rozhodla získat jadernou odstrašující schopnost nejen vůči zemím východoasijského regionu, ale i vůči své největší strategické hrozbě představované USA. Riziko tohoto konfliktu bude narůstat jednak s pokrokem severokorejských schopností ohrožit území Spojených států, ale i se vzrůstajícím ohrožením samotné existence režimu v KLDK.

Cílená i zprostředkovaná proliferace konvenčních zbraní a materiálu dvojího užití komplikovala řešení stávajících ozbrojených konfliktů, ale také napomáhala vyzbrojování teroristických organizací. Nežádoucí transfer do rizikových států probíhal formou obchodní výměny se státy, které nejsou mezinárodními kontrolními režimy (MKR) vázány anebo je jednoduše porušují.

KYBERNETICKÉ HROZBY

Rostoucí trend opět zaznamenala kybernetická špionáž, která se soustředila na získání utajovaných i citlivých informací souvisejících s obranou státu a jeho kritickou infrastrukturou. Mnohé kybernetické útoky byly velmi obtížně detekovatelné, často zůstávaly delší dobu neodhalené a bylo nesnadné identifikovat jejich skutečného pachatele. Útočníci ke kybernetické špionáži zneužívali zranitelná místa informačních a komunikačních systémů, ale také lidského faktoru.

V Evropě se v minulém roce vyskytovaly ve vyšší míře kybernetické útoky prováděné metodou distribuovaného odmítnutí služby (tzv. útoky DDoS), které znemožnily přístup k některým internetovým službám. V České republice byly zaregistrovány hlavně různé phishingové kampaně nebo použití vyděračského malware, tzv. ransomware.

Účinnost a nebezpečnost kybernetických útoků provedených teroristickými a extremistickými organizacemi v roce 2016 byly na nízké úrovni. Tyto organizace se zaměřovaly pouze na méně sofistikované typy kybernetických útoků, internet využívaly hlavně jako rekrutační, propagandistický a komunikační nástroj. Vojenské zpravodajství i nadále předpokládá další možný kvalitativní i kvantitativní nárůst kybernetických aktivit, zejména u kriminálních skupin a organizací a potenciálně také u teroristických a extremistických organizací, které se v této oblasti snaží získat potřebné schopnosti.

Rizika narušování kybernetické bezpečnosti České republiky, včetně systémů Ministerstva obrany a Armády České republiky, jsou v současnosti na střední až vyšší úrovni, s potenciálem dalšího možného zvýšení. Státní i nestátní aktéři budou i nadále zdokonalovat své útočné kybernetické kapacity, což bude představovat rostoucí hrozbu pro bezpečnost a obranu České republiky.

ZPRAVODAJSKÉ SLUŽBY CIZÍ MOCI

Zahraniční zpravodajské služby působily na našem území s posláním a úkoly, které odpovídaly vojenskému významu ČR jako členské země Severoatlantické aliance a její velikosti a poloze v Evropě. Jejich modus operandi se od posledního hodnocení VZ, zveřejněného v roce 2016, nezměnil. Zpravodajské služby cizích mocí nadále tipovaly, rozpracovávaly a získávaly své spolupracovníky z řad občanských sdružení a spolků, nevládních a neziskových organizací a zaměstnanců působících ve zbrojním průmyslu. Ve své činnosti se zaměřily na získávání citlivých údajů o záměrech ČR v oblasti obrany a zejména o plánech modernizace AČR.

Vzhledem k otevřenosti našeho demokratického systému v přístupu k informacím shromažďovali příslušníci zpravodajských služeb, působící pod diplomatickým krytím, neutajované, avšak zpravodajsky využitelné informace o stavu obranyschopnosti a kritické infrastruktury ČR.

HOSPODAŘENÍ PŘI ZABEZPEČOVÁNÍ OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY

V roce 2016 bylo zahájeno v resortu MO několik významných projektů zaměřených na vyzbrojování, nákup zboží a služeb ve prospěch zvýšení obranyschopnosti země. Vojenské zpravodajství se soustředilo na získávání informací o záměrech a činnostech právnických a fyzických subjektů, potenciálně ekonomicky poškozujících resort obrany. Zvýšená pozornost tak byla zaměřena zejména na jednotlivé etapy akvizičních procesů. V souvislosti s tím byly získány konkrétní poznatky o ovlivňování veřejných zakázek při přípravě a v průběhu výběrových řízení. Ve všech těchto případech se jednalo o selhání jednotlivců, nikoli systému jako takového.

KONTROLA ČINNOSTI VOJENSKÉHO ZPRAVODAJSTVÍ

Kontrola zpravodajských služeb České republiky je upravena v § 12 až 13a zákona č. 153/1994 Sb. Z těchto ustanovení vyplývá právo výkonu kontroly činnosti zpravodajských služeb z úrovně vlády České republiky a Parlamentu České republiky.

Podle ustanovení § 13 zákona č. 153/1994 Sb. není ustanoveními tohoto zákona dotčena působnost státních orgánů ke kontrole plnění úkolů hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu podle zvláštních právních předpisů. Těmito jsou zejména zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů.

V loňském roce proběhly kontroly z úrovně Stálé komise pro kontrolu VZ PSP ČR, Pražské správy sociálního zabezpečení a Národního bezpečnostního úřadu.

Vnitřní kontrola Vojenského zpravodajství byla zajišťována vlastními odbornými prvky. Kontrolní činnost byla zaměřena zejména na oblast vnitřní bezpečnosti, ochrany utajovaných informací, hospodaření s majetkem státu a výkon jednotlivých odborných činností. V oblasti operativní činnosti byly prováděny kontroly ve vztahu k výkonu této činnosti a ve vztahu k vedení odpovídajících evidencí.

Kromě prověřování dodržování ustanovení právních předpisů České republiky bylo dohlíženo i na dodržování vnitřních řídicích aktů Vojenského zpravodajství, které upravují vyšší právní normy pro specifické prostředí Vojenského zpravodajství.

Tak jako v předchozích letech byla kontrolní činnost v uplynulém roce prováděna na základě plánu činnosti Vojenského zpravodajství a ročního plánu kontrol nebo operativně na základě rozhodnutí Ř VZ. V některých případech byly naplánované kontroly operativně přizpůsobeny aktuálním potřebám a poznatkům.